

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.10.1988, sp. zn. 1 Cz 60/88, ECLI:CZ:NS:1988:1.CZ.60.1988.1

Číslo: 10/1992

Právní věta: Předpokladem přiměřeného zvýšení částky odpovídající základnímu počtu bodů zjištěnému lékařem (ve smyslu ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb.) je existence takových skutečností, které umožňují závěr, že omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním za bolest nebo ztížení společenského uplatnění, které již samo představuje náhradu za prokazatelné nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování i plnění jeho životních a společenských potřeb a úkolů. Přiměřené zvýšení nad stanovené nejvyšší výměry odškodnění ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. přichází v úvahu jen zcela výjimečně v případech hodných mimořádného zřetele, kdy kulturní, sportovní či jiné zapojení poškozeného před úrazem bylo na vysoké úrovni a mimořádné.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.10.1988

Spisová značka: 1 Cz 60/88

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: 32/1965 Sb. § 6
§ 7

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal vůči žalovanému náhrady škody na zdraví, která mu vznikla při dopravní nehodě, zaviněné žalovaným 13. 6. 1983. Žalobce při nehodě utrpěl těžké zranění, které mělo za následek dlouhodobou pracovní neschopnost a zanechalo trvalé následky. Žalovaný způsobil nehodu pod vlivem alkoholu a byl za své jednání odsouzen pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 224 odst. 1 a 2 tr. zák. a trestný čin opilství podle ustanovení § 201 tr. zák. Žalobce byl se svým nárokem na náhradu škody odkázán na občanské soudní řízení.

Rozsudkem okresního soudu v Berouně bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci 49 451 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku a dále platit měsíční peněžitý důchod v částce 727 Kčs měsíčně počínaje dnem 1. 3. 1987. Dále bylo rozhodnuto o povinnosti žalovaného nahradit náklady řízení státu i žalobci. Soud prvního stupně vyhověl žalobě s odůvodněním, že žalovaný odpovídá za škodu podle ustanovení § 420 o. z., přičemž žalobci nelze přičítat „spoluzavinění“, jelikož nebylo prokázáno, že by věděl o podnapilosti žalovaného. Přiznaná náhrada škody se skládá z bolestného ve výši 11 908

Kčs, z náhrady za ztížení společenského uplatnění (zvýšeného o 400 %) 27 375 Kčs a za škodu na věcech ve výši 1 261 Kčs, z náhrady nákladů spojených s léčením v částce 1 193,50 Kčs, ze ztráty na výdělků po dobu pracovní neschopnosti ve výši 9 784 Kčs a ze ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti v částce 22 527 Kčs za dobu od 1. 8. 1984 do 28. 2. 1987, jakož i v částce 727 Kčs měsíčně v době od 1. 3. 1987. Žalobce obdržel z titulu pojištění žalovaného částku 24 567,50 Kčs, a proto mu bylo přiznáno zbývajících 49 481 Kčs.

Rozsudkem krajského soudu v Praze byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen a žalovanému uloženo nahradit žalobci náklady odvolacího řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že u žalobce jde o mimořádný případ hodný zvláštního zřetele a pokud pro výkon dosavadní práce musí vynakládat zvýšené úsilí v rozsahu 30 %, musí tomu odpovídat i náhrada škody za ztrátu na výdělků. Zavinění poškozeného nebylo prokázáno, protože nevěděl o tom, že žalovaný před jízdou požil alkoholické nápoje. Zvýšení náhrady škody za ztížení společenského uplatnění je odůvodněno tím, že žalobce před úrazem sportoval, zatímco nyní je vyřazen z jakékoli těžší fyzické práce a hrozí mu riziko dalšího zhoršování zdravotního stavu.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor České republiky, tak, že těmito rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř. soud rozhoduje na základě skutečného stavu věci a je proto jeho povinností, vyplývající z ustanovení § 6 a § 120 odst. 1 o. s. ř. řádně zjistit skutečný stav věci. Soud přitom důkazy hodnotí podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy ve vzájemné souvislosti, přičemž pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 420 odst. 1 o. z. občan odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle ustanovení § 441 o. z., byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně.

Ztráta na výdělků, k níž došlo při škodě na zdraví, se hradí peněžitým důchodem; přitom se vychází z průměrného výdělků poškozeného, kterého před poškozením dosahoval (§ 445 o. z.).

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělků před poškozením a výdělků dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu (§ 447 odst. 1 o. z.).

Soudy obou stupňů se v projednávané věci dostatečně nezabývaly otázkou zavinění poškozeného. Považovaly za prokázáno, že žalobce nevěděl o tom, že žalovaný požíval před jízdou alkoholické nápoje. Ovšem již v protokole o lékařském vyšetření ke zkoušce na alkohol v krvi provedené u žalovaného 13. 6. 1983 ve 20.40 hod., tedy 70 minut poté, co došlo k nehodě (č. 1. 29 trestního spisu), dospěl vyšetřující lékař k závěru, že žalovaný jeví známky požití alkoholu. Stejná skutečnost plyne i z protokolu o nehodě v silničním provozu, který byl sepsán bezprostředně po nehodě (č. 1. 30-31 trestního spisu) a podle něhož žalovaný rovněž jeví známky požití alkoholu. Žalovaný pak při výslechu v trestním řízení 13. 6. i 14. 6. 1983 shodně vypovídal, že žalobce jej viděl, jak před jízdou alkohol pil. Je třeba, aby vysvětlil rozdíl mezi těmito výpověďmi a výpovědí při hlavním líčení dne 24. 8. 1983. Za tohoto stavu a s přihlédnutím k okolnostem, za kterých vlastně k samotné jízdě došlo, jeví se být uvedený závěr soudů důkazně dostatečně nepodložený, zvláště když nebyl proveden důkaz výslechem svědka M. K., který byl jednou z osob jedoucích v autě a jehož výslech vedlejší účastník výslovně navrhol. Kromě toho přichází v úvahu provedení výslechu příslušníků policie, kteří dopravní nehodu vyšetřovali, výslech dalších osob, které by se mohly vyjádřit k chování a projevům

žalovaného před jízdou, popřípadě i znaleckého posudku z oboru zdravotnictví k otázce předpokládaných projevů opilosti u osoby vykazující hladinu alkoholu na úrovni 2,18 promile při fyzických dispozicích žalovaného.

Znalec vyčíslil ztížení společenského uplatnění 365 body a podle ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění (ve znění vyhlášky č. 84/1967 Sb. a vyhlášky č. 76/1981 Sb.), a navrhl zvýšení odškodnění o 50 %; soudy obou stupňů však shodně zvýšily odškodnění o 400 % a odůvodnily to věkem žalobce, jeho sportovním a společenským zapojením v době před vznikem škody, které je údajně v důsledku úrazu zcela znemožněno. Pro takovýto závěr neměly soudy potřebné skutkové podklady, když vycházely pouze z výpovědi žalobce a jeho tvrzení neověřily provedením důkazů o jeho aktivitě před úrazem (přestože ji žalovaný jednoznačně popíral), ani případným doplněním dokazování o skutečných možnostech žalovaného, limitovaných jeho nynějším zdravotním stavem. Bez ohledu na konečné skutkové závěry je nutno poukázat také na právní stránku věci a zdůraznit, že ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. sice připouští, aby soud odškodnění přiměřeně zvýšil, a to i nad stanovené nejvyšší výměry odškodnění, ale jen ve zcela výjimečných případech hodných mimořádného zřetele. Nelze totiž přehlížet, že odškodnění za ztížení společenského uplatnění samo ve své podstatě představuje náhradu za prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů (§ 4 odst. 1 citované vyhlášky). Přiznání takového odškodnění samotného tedy přichází v úvahu jen v případech, kdy jsou objektivně omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti. Další přiměřené zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. proto předpokládá již existenci skutečností umožňujících závěr, že omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním. Postup podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. přichází v úvahu skutečně jen výjimečně a v případech hodných mimořádného zřetele, kdy sportovní, kulturní či jiné zapojení poškozeného před úrazem bylo zcela mimořádné a na vysoké úrovni. Výkon práce zvýšeným úsilím žalobce nelze zohlednit v souvislosti se ztížením jeho společenského uplatnění, ale při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, což se také stalo.

Nesprávný byl postup soudů při rozhodování o nárocích na náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti i po jejím skončení.

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti poškozeného činí rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před poškozením a nemocenským (§ 446 o. z.). Stanovit výši této ztráty nelze bez znalosti výše průměrného výdělku dosahovaného poškozeným před poškozením a bez znalosti výše nemocenských dávek. Při rozhodování o odškodnění této ztráty se nelze v žádném případě spokojit pouze s nespécifikovaným potvrzením zaměstnavatele poškozeného, ale je nezbytné si ověřit, zda potvrzení o ztrátě na výdělku po dobu pracovní neschopnosti vycházelo ze správné výše průměrného výdělku žalobce před poškozením, určeného podle ustanovení § 17 odst. 1 vyhlášky č. 45/1964 Sb. (ve znění vyhlášky č. 66/1973 Sb. a č. 183/1982 Sb.), § 275 odst. 1 zák. práce a § 30 a násl. a § 51 vyhlášky č. 235/1988 Sb. /1/ K tomu je zapotřebí vyžádat mzdové listy žalobce za rozhodné období, provést jimi důkaz podle ustanovení § 129 odst. 1 o. s. ř. a učinit z nich potřebné zjištění.

Pokud jde o náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, soudy vycházely z průměrného výdělku žalobce ve výši 2 468 Kčs. Není však patrné z odůvodnění jejich rozhodnutí, jakým způsobem k vyčíslení průměrného výdělku dospěly. Navíc ztráty při určování výše pak v jednotlivých měsících pouze porovnávaly částku představující údajný průměrný výdělek žalobce před poškozením (viz výhrady shora) s výdělky dosahovanými v jednotlivých měsících po skončení pracovní neschopnosti (sníženými o 30 % s ohledem na zvýšené úsilí žalobce), aniž by se zabývaly tím, zda případný nižší výdělek žalobce má vždy souvislost s jeho poškozením na zdraví.

Z výše uvedeného vyplývá, že soudy obou stupňů porušily zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 420, § 441, § 444, § 445, § 446 a § 447 o. z. a ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. (tato vyhláška platí ve znění vyhlášek č. 84/1967 Sb., č. 76/1981 Sb. a č. 78/1981 Sb.).

Důvodné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno, uvedené rozsudky soudu prvního stupně i odvolacího soudu byly zrušeny a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

1) Viz ovšem nyní § 24 odst. 1 bod 12. zákona č. 1/1992 Sb.